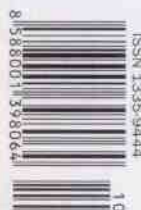

Sestra

HN

9 - 10
2013

sestra roka 2013

Sestry na výslnie!

Nech sa o odborných kvalitách, láskavom srdci a šľachetnosti sestier dozvie celé Slovensko! Siedmy ročník súťaže sa začal 1. októbra, uzávierka je 30. novembra 2013.

ODBORNÁ PRÍLOHA 135

**Ošetrovateľská
starostlivosť
v chirurgii**

**Úspešní
v komunikácii**

**Žiť všetkými
zmyslami**

**Bumerang tráum
z detstva**

**Intímne ťažkosti
stomikov**

Reakce pacientů na Bazální stimulaci

Bc. Michaela Dvořáková
ergoterapeutka, KARIM, 1. lékařská
fakulta, Univerzita Karlova v Praze

Prostřednictvím Bazální stimulace poskytujeme klientům s poruchami vědomí známé, příjemné a stimulující podněty, které je motivují k zlepšení vědomí, zdravotního stavu a spolupráce.

U našich klientů v rámci rehabilitačního týmu Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny (KARIM) 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze využíváme koncept Bazální stimulace, protože se ocitají v cizím, pro ně nepříjemném a nepodnětném prostředí. Setkávají se s neznámými podněty, jako jsou zvuky od přístrojů, hlasy personálu, cizí doteky, vůně dezinfekce apod. Často netuší, kde jsou a jak se do našeho zařízení dostali. Nejčastější přidružené obtíže k jejich stavu jsou poruchy vědomí, dlouhodobá imobilizace, porucha pohybu z důvodu cévní mozkové příhody nebo myopatie kriticky nemocných.

Naše KARIM pracuje s konceptem Bazální stimulace již 6 let. Bazální stimulaci u nás využívají sestry při hygieně a polohování, fyzioterapeuti před rehabilitační jednotkou, konkrétně prvky somatické modulace a vestibulární stimulace. Ergoterapeutka se účastní hygieny a využívá tak somatické modulace zklidňující, povzbuzující i neurofyziologickou, třeba jen s aplikací krému před započítím terapie. Pracuje také s prvky orofaciální, gustatorické, vestibulární a vibrační stimulace. Používáme i vizuální a auditivní stimulaci prostřednictvím nahrávek od rodin, oblíbené hudby, televizní či rádiové stanice.

Podněty z prostředí

V rámci Bazální stimulace máme upravené oddělení, aby u klientů nedocházelo k habituaci z nepodnětného prostředí. Rozdělovače mezi lůžky máme barevné, se vzorem kruhů. Stropy jsme nechali vyzdobit dětskou kresbou, kterou nám zajistila 9. základní škola Mladá Boleslav, ZŠ a MŠ Litvínovská, Praha 9. Autory jsou děti ve věku do 10 let. Kresby jsou na velkoformátové čtvrtce, aby byly z lůžka dobře viditelné. Obrázky jsou zalaminátované, abychom dodrželi hygienické normy. Někteří

Odbornost a preferování klienta

V tomto periodiku se pravidelně setkáváte s představením konceptu Bazální stimulace formou kasuistik, které prezentují zaměstnanci supervidovaných certifikovaných pracovišť Bazální stimulace. Od roku 2003 bylo ke 31. 7. 2013 proškolen v konceptu Bazální stimulace v České a Slovenské republice 360 zařízení, z nichž je 79 certifikováno. Kasuistiky těchto pracovišť potvrzují péči založenou na důkazech (Evidence Based Nursing). Jedná se o proces, jehož základem je odbornost poskytovatele péče a preferování klienta, což zaručuje optimální, bezpečnou a individuální péči.

V tomto čísle vás seznámíme s péčí poskytovanou proškoleným týmem Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, který uplatňuje koncept Bazální stimulace již 6 let. Od roku 2010 je certifikovaným pracovištěm, které letos obhájilo certifikaci na období dalších tří let.

PhDr. Karolína Friedlová

Jednatelka akreditované vzdělávací společnosti
INSTITUT Bazální stimulace, s. r. o.
Slezská univerzita v Opavě

zaměstnanci nosí namísto bílého oblečení např. barevná trika a haleny. Klientům tím poskytujeme vizuální stimulaci.

U každého lůžka máme od designéra navrženou nástěnku pro vkládání fotografií, obrázků a vzkazů od rodin klientů. Tato pomůcka je rodinami i klienty hodnocena kladně. Někteří klienti sami požádají příbuzné nebo ošetřující personál o výměnu nebo přeskupení obrázků. S jinými se na základě obrázků podařilo navázat kontakt a následně rozvinout komunikaci.

Bazální stimulaci zahajujeme u všech oběhově a respiračně stabilních klientů imobilizovaných déle než 3 dny, u klientů s poruchou vědomí, vnímání, hybnosti, poruchou polykání a komunikace. Dojde-li ke stabilizaci základních životních funkcí klienta, prodiskutujeme s rodinou možnosti Bazální stimulace. Naše klinika podporuje moderní přístup „family-friendly hospital“,

tedy nemocnice přístupná rodinám klientů. Jedním ze základních stavebních prvků tohoto přístupu je neomezená návštěvní doba pro rodinu klienta. Některé rodiny této možnosti plně využívají a svému blízkému předčítají z oblíbené knihy, časopisu, sledují na laptopu filmy, povídají si, nebo jen tiše sedí u lůžka. Samozřejmě existují i rodiny, které příbuzné nenavštěvují nebo s námi nespolupracují. Avšak pokud rodina vykazuje zájem, snažíme se ji zapojovat do péče o klienta, což jim přináší pocit užitečné účasti v ozdravném procesu jejich příbuzného.

Veškeré informace o Bazální stimulaci naleznete na nástěnce v čekárně. Dále s rodinou promluvíme a předáme jim informační dopis o Bazální stimulaci a požádáme je o vyplnění autobiografické anamnézy, kterou následně využíváme v osobní práci s klientem. Formuláře jsou dostupné také online na webových stránkách. Máme

Oddělení zdobí veselé dětské kresby

Nástěnka pro vkládání fotografií, obrázků a vzkazů od rodin klientů

Podrobné informace o konceptu v čekárně

i zkušenost, že nás rodina překvapila a formuláře si z nich stáhla a přinesla už přímo vyplněné. Tato možnost rodinu dále motivuje k prostudování dalších webových stránek a informací ke konceptu. Od první chvíle se tak stávají aktivními členy týmu, což ve výsledku pomáhá nejen samotnému klientovi, ale také to zlidštuje a zlepšuje pohled na ošetřující personál.

Na základě konceptu Bazální stimulace jsem společně se studentkou v její bakalářské práci vytvořila formulář pro zaznamenávání reakcí klientů na jednotlivé typy stimulace. V brzké budoucnosti bychom chtěli na tomto formuláři založit výzkum, který bude mapovat reakce na různé typy stimulace. Pro lepší představivost uvedu několik příkladů z praxe.

Kazuistiky

■ Na našem oddělení byl hospitalizován muž, věk 55 let, na ECMO (extracorporeal membrane oxygenation) po dobu 1,5 měsíce. Měl mj. i poruchu vědomí. Klient pracoval jako řidič bagru. Do jeho péče byla aktivně zapojena celá rodina, která ho každý den navštěvovala. Dcera mu v době bezvědomí četla z motoristických časopisů, přehrávala mu na laptopu oblíbené filmy a vyprávěla o rodinných událostech. Před nehodou pracoval s velkými auty a tak jsme mu po dohodě s rodinou nechávali přivonět k naftě, která byla součástí jeho dosavadního života. Klient byl samozřejmě stimulován somaticky i vestibulárně otáčivými pohyby hlavy. Po 19 dnech začal sám hýbat hlavou a otvírat oči na oslovení. Po 21 dnech pobytu se probрал do plného kontaktu. V rámci ergoterapie a fyzioterapie dále rozvíjel svalovou sílu a soběstačnost. Po 1,5 měsíci byl přeložen na

lůžkovou rehabilitaci. V dnešní době se mu daří dobře, již nastoupil zpět do zaměstnání. Je plně soběstačný a naše oddělení pravidelně navštěvuje.

■ Další naše pacientka, žena, 35 let, byla na našem oddělení hospitalizována 3 měsíce po disekci aorty a kardiopulmonální resuscitaci. Klientka byla dlouhodobě v umělém spánku a po odlumení měla obtíže s vědomím. Bazální stimulace byla u klientky zahájena až 16. den pobytu pro nestabilní stav, a to nejdříve somatickou modulací a polohováním. Následně jsme hlavně v rámci ergoterapie využívali orofaciální, gustatorickou a vestibulární stimulaci. Orofaciální stimulaci aplikoval ergoterapeut před jídlem hlavně na oběd a vzhledem k mimovolným pohybům v obličejí v ni pokračoval po celou dobu pobytu. V rámci gustatorické a orofaciální stimulace jsme klientce podávali její oblíbené nápoje: po ránu kávu a před obědem třeba svičkovou od maminky. Se zlepšujícím se vědomím jsme zkusili využít chuťové vāčky, kdy jsme do gázy zabalili kousek jablka, hroznové víno či nanuky. Na stimulaci jsme navázali tréninkem a posilováním mimických svalů. Rodina klientky výborně spolupracovala a byla velice kreativní. Přinášeli jí nejen její oblíbené věci jako kosmetické přípravky a jídlo, které měla ráda, ale např. ve spolupráci s kolegy ze zaměstnání vyrobili nástěnku s fotografiemi z nejdůležitějších událostí jejího života. Do mp3 přehrávače jí nahráli hudbu a vzkazy, které jsme jí následně pouštěli. Po nabytí vědomí vyprávěla klientka svůj sen, ve kterém byla se sestrou v kavárně, kde hráli její oblíbené písničky a bylo jí tam moc příjemně. Z toho usuzujeme, že nás klienti pravděpodobně vnímají i v bezvědomí. Klientka byla po 2 měsících

přeložena na standardní oddělení naší kliniky, kde pokračovala v rehabilitaci a za další měsíc byla propuštěna do domácí péče.

Odlíšné vnímání

Závěrem bych uvedla několik příkladů odlišného vnímání prostřednictvím různých komunikačních kanálů. Každý člověk komunikuje jinak a má dominantní jiný smysl. V rámci studií jsme si vyprávěli o testu, kdy několik osob dostane za úkol popsat jednu restauraci. Každý z nich se soustředí na jiné aspekty: jeden bude vyprávět o vybavení, druhý o vůních a třetí o dobrém jídle, protože u každého převažuje jiný smysl. Stejně tak naši klienti reagují na stejné podněty různě. Měli jsme na naší klinice klienta, 80 let, který se po operaci srdce budil do neklidu. Velmi dobře reagoval na zklidňující somatickou modulaci, po které krátkodobě ihned usnul. Zkusili jsme tedy u něj využít polohu mumie, potýkali jsme se však s problémem, jak vyvést hadičky od drénu a močové cévky. Napadlo nás použít dvě prostěradla – jedno na horní a druhé na dolní polovinu těla. Problém jsme vyřešili, klient se v poloze zklidnil a usnul na 3 hodiny. Stejný model jsme použili u mladého muže budícího se do neklidu po narkóze. Ten v poloze mumie vydržel cca minutu, ale bez účinku. Možná by lépe reagoval například na některou z forem gustatorické stimulace.

Na základě dosavadních zkušeností bych chtěla zdůraznit, že při aplikaci prvků Bazální stimulace vždy vycházíme z individuality klienta a jeho autobiografie. Snažíme se vcítit do jeho situace a pozorovat jeho reakce. Až pak můžeme poskytnout kvalitní péči.

Foto: archiv autorky